

T.C.
ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Sayı :30824082-610 - **15923305**
Konu :Yazılı Soru Önergeleri

16 Haziran 2026

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Milletvekilllerimiz tarafından şahsıma yöneltilen ve ilişik listede; TBMM Esas numaraları ve konuları belirtilen yazılı soru önergeleri incelenmiş olup, söz konusu önergelerde yer alan hususlara ilişkin cevaplarımız ekte sunulmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

7/36015 GK 41

7/40381 GK 111

Mustafa KURUM
Bakan

EK:

-Dosya (1 Takım)

BARTIN MİLLETVEKİLİ
SAYIN AYSU BANKOĞLU'NUN
TBMM 7/38351 ESAS SAYILI
YAZILI SORU ÖNERGESİNE
İLİŞKİN SORULAR VE CEVABI

SORULAR

Son zamanlarda Çin, Malezya, Vietnam gibi ülkelerin çöp ithalatını sınırlandırma kararı almasıyla birlikte birçok ülkeden ülkemize yapılan çöp ithalatında ciddi bir artış yaşanmıştır. Buna göre 2016 yılında aylık 4 bin ton olan çöp ithalatımız yıllar itibarıyla giderek artmış, 2018 yılında 33 bin tona, 2019 yılının Ocak ayında 34 bin 854 tona, Şubat ayında 40 bin 468 tona, Mart ayında 39 bin 577 tona, Nisan ayında 49 bin 494 tona ve Mayıs ayında 48 bin 476 tona kadar çıkmıştır.

Aradan geçen 9 yıllık süre zarfında, Avrupa İstatistik Ofisi'nin (Eurostat) yayımladığı veriler, Türkiye'nin son yıllarda Avrupa Birliği (AB) atık ihracatında zirvedeki yerini sağlamlaştırdığını ortaya koymaktadır. AB, 2024 yılında toplam 31,6 milyon ton atık ihraç ederken, bunun 12 milyon 253 bin 956 tonu tek başına Türkiye'ye gönderilmiştir. Daha da çarpıcı olanı, son 10 yıllık süreçte (2014-2024) AB'den Türkiye'ye ihraç edilen atık miktarı 118 milyon 667 bin ton gibi devasa bir rakama ulaşmıştır.

Çevre ve insan sağlığı açısından son derece tehlikeli olduğu birçok araştırmada belirtilen ve uzmanlarca dile getirilen önemli bir konu olmasına rağmen yaşanan bu artış ile ülkemiz denetimsiz bir şekilde çöp ithal etmektedir. Buna bir önlem olarak giderek ürkütücü boyutlara ulaşan çöp ithalatına yönelik Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından sınırlama getiren bir karar yayımlanmış, ancak bu karar Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının itirazı üzerine geri çekilmiştir. AB'nin atık ihracatında neredeyse her yıl zirvede yer alan Türkiye'nin 213 ülke arasından en çok atığın gönderildiği destinasyon haline gelmesi kamuoyunda ciddi endişelere neden olmaktadır.

Öte yandan bu çöplerin tam olarak hangi işlemlerden geçirildiği; geri kazanımda kullanıp kullanılmadığı, niteliğinin ne olduğu, hangi alanlarda kullanıldığı ve nasıl bertaraf edildiği bilgisi de kamuoyundan gizlenmektedir. OECD rakamları da bu durumu açıkça ortaya koymaktadır. OECD raporunda, Türkiye'nin çöpünün sadece yüzde 1 'ini geri dönüşüme yolladığına, geri kalanım ise kati atık sahasına naklettiğine dikkat çekmektedir. Science dergisi tarafından yapılan bir araştırmada da ülkemizin atıkları geri dönüştürme konusunda en başarısız 20 ülke içerisinde olduğunu belirtmektedir. Tüm bunlar giderek artan çöp ithalatı konusunda kamuoyunda tehlikeli, 'bertaraf edilebilir' atıkların nasıl yok edildiği ya da nerelere döküldüğü konusunda endişe yaratmaktadır. Yurt içinde toplanan ve giderek artan oranda ithal edilen atıkların ne şekilde geri dönüşümünün yapıldığı ve bertaraf edildiği açıklanmamakta, bu konuda bakanlıklar tarafından çelişkili açıklamalar yapılmaktadır.

Bu bilgiler ışığında;

1) Ülkemiz 2005-2025 yılları arasında ne kadar çöp ithalatı yapmıştır? Yıllık çöp ithalatı miktarı nedir? Çöp ithalatı yaptığımız ülkeler hangileridir ve hangi ülkeden ne kadar çöp ithalatı yapılmaktadır?

2) Çöp ithalatına gerekçe olan yıllık talep miktarı nedir? bu talep hangi kurum/kuruluş/sektör/firmalar tarafından gelmektedir?

- 3) İthal edilen çöpler nelerdir? İthal edilen çöplerin ne kadarı 'bertaraf edilebilir', ne kadarı toksik, dönüştürülemez ve tehlikeli atıktan oluşmaktadır?
- 4) Fitalat, bisfenol ya da benzeri toksik bileşikler içeren plastik çöpler bu süreçte ülkemize girmiş midir? Eğer öyle ise ne miktarda girmiştir?
- 5) 2005-2025 yılları arasında ithal edilen çöplerin tehlikeli ya da toksik atık olup olmadığı konusunda gümrüklerde herhangi bir denetim ya da kontrol yapılmakta mıdır? Yapılmakta ise hangi yöntemler ile denetim ve kontroller sağlanmaktadır?
- 6) İthal edilen çöplerin hangi atıklar olduğu bilgisi kamuoyundan neden gizlenmektedir?
- 7) 2005-2025 yılları arasında hiçbir kontrol ve denetime tabi tutulmadan, sadece ithalatçı firmanın beyanına dayalı olarak ülkemize ne miktarda plastik çöpü girmiştir ve ithal edilen plastik çöpünün ne kadarı geri dönüşüme tabi tutulmuştur?
- 8) Geri dönüşüme girmeyen çöp nasıl değerlendirilmektedir? Özellikle tehlikeli atıklar nasıl bertaraf edilmektedir? Tehlikeli atıklar nereye boşaltılmaktadır? Boşaltılan alanlarda insan ve çevre sağlığını etkileyen değişimler gözlenmekte midir?
- 9) Gıda ambalajlarında, gıdalarda ve sularda, bebek ve çocuk ürünleri ile oyuncaklarda Fitalat ve Bisfenol A ile Bisfenol S bileşiklerinin kalıntı ve analizleri yapılmakta mıdır? Yapılmakta ise ne gibi sonuçlar elde edilmiştir?
- 10) Özellikle tehlikeli atık ithalatının yasaklanması konusunda bir çalışma var mıdır? Bu konuda Bakanlığınız tarafından yayımlanan karar neden geri çekilmiştir?
- 11) Türkiye'de plastik kullanımının azaltılması yönünde başlatılan 'Sıfır Atık' gibi olumlu projeler ile çöp ithalatındaki artış çelişkili değil midir?
- 12) Çöp ithal etmek yerine ülkemizdeki çöplerin geri dönüşümde kullanılması yönünde çalışmalarınız nelerdir?

CEVAP

1) Ülkemize çöp ithalatı yapılmamaktadır. Plastik atık ithalatı geri dönüşüm amaçlı yapılmakta olup, yakma ve bertaraf amaçlı plastik atık ithalatı yasaktır. Geri dönüşüm amaçlı yapılan atık ithalatı, Atık İthalatçısı Kayıt Belgesine sahip geri kazanım tesisleri tarafından yapılmaktadır. Çevre mevzuatı kapsamında ithalata tabi olan atıkların, Türkiye sınırlarına girmeden önce ilgili gümrük noktalarındaki kontrol ve incelemeler ile ülke sınırları içerisine girdikten sonraki taşıma ve geri kazanım faaliyetlerine ilişkin denetim ve incelemeler Bakanlığımız ve İl Müdürlüklerimiz tarafından yapılmaktadır.

2872 sayılı Çevre Kanunu ve bu Kanuna istinaden çıkarılan mer'î mevzuat hükümleri uyarınca, gerek geri kazanım yapılması amacıyla verilen ithalat izni kapsamında ülkeye girişine izin verilen atıkların gerekse de ülke içindeki diğer atıkların toplanması, taşınması ve geri kazanımı ile prosesin kaçınılmaz sonucu olarak ortaya çıkan bakiye atıkların işlenmesine kadar olan tüm atık yönetimine ilişkin süreçte; söz konusu atık işleme tesisleri, atıkların Türkiye gümrük bölgesine gireceği ihtisas (sınır) gümrük kontrol noktalarında incelemeler başta olmak üzere Bakanlığımız ve 81 İl Müdürlüğümüzde görevli denetim elemanları tarafından ani, şikâyet veya planlı denetim programları kapsamında sürekli denetlenmekte ve izlenmektedir. Ayrıca liman gümrük sahasından giren plastik atıklar, Bakanlığımız Atık Yönetim Uygulaması (ATYÖN)/Mobil Araç Takip Sistemi (MoTAT) sistemi ile tesise kadar takip edilmektedir.

Yapılan kontrol ve incelemeler neticesinde; ithalatı uygun bulunmayan atıklara onay verilmemekte olup kota aşımı yaptığı, mevzuata aykırı bir şekilde geri kazanım faaliyeti gerçekleştirdiği veya uygunsuz olarak atık döktüğü tespit edilen tüm gerçek veya tüzel kişiliği haiz tesislere ve şahıslara Çevre Kanununun ilgili maddeleri gereğince idari yaptırımlar uygulanmakta, Geçici Faaliyet Belgesi / Çevre İzin ve Lisans Belgesi ve bu belgeye esas olarak ithalat yapmasına izin verilen Atık İthalatçısı Kayıt Belgesi iptali yapılarak faaliyetten men kararı verilmekte ve ithalata uygun olmadığı tespit edilen atıklara ilişkin “Mahrece İade Kararı” alınarak ilgili ülkeye geri gönderilmesi sağlanmaktadır.

Bununla beraber, çevreyi kirlettiği tespit edilen işletmeler / kişiler hakkında Türk Ceza Kanunu’nun ilgili hükümleri uyarınca Cumhuriyet Savcılıklarına suç duyurusunda bulunmaktadır. Ayrıca 2872 sayılı Çevre Kanunu’nun 3’üncü maddesinin (g) bendinde yer alan ‘Kirleten Öder’ prensibi çerçevesinde, kirliliğe sebebiyet verenler tarafından atıkların kaldırılarak Bakanlığımızca lisanslandırılmış tesislerde mevzuata uygun olarak işlenmesi ve atık dökülen bölgenin temizlettirilerek doğal haline getirilmesi sağlanmaktadır.

2-3-12) Ülkemize çöp veya tehlikeli atık ithalatı yapılmamaktadır. Atık ithalatı geri dönüşüm amaçlı yapılmakta olup, yakma ve bertaraf amaçlı atık ithalatı yasaktır. Ayrıca geri dönüşüm tesislerinin proses verimleri bakiye atık yönetim planları ve gerçekleşme raporları ile takip edilmekte olup, geri dönüşüm prosesinden çıkan bakiye atıklar geri kazanım amaçlı başka bir geri dönüşüm tesisine veya bertaraf için lisanslı tesislere gönderilmektedir.

Atık ithalatının yurtiçi toplama faaliyetlerini olumsuz yönde etkilememesi amacıyla 2020 yılı itibariyle atık ithalatında kota uygulamasına geçilmiştir. Atık geri kazanım tesislerinin kapasiteleri üzerinden verilen ithalat izin kotası kapsamında, tesislerin üretim kapasitelerinin en fazla %50’si kadar atık ithalatı yapmalarına izin verilmektedir. Bu uygulama ile atık ithalatı yapan geri kazanım tesislerinin işleyemeyeceği atıkları getirerek stok sahalarından sokaklara taşmasının önlenmesi ve iç piyasada toplanan atıkların da geri kazanım tesisleri tarafından kullanılması ve iç piyasadaki arz-talep dengesinin sağlanması amaçlanmıştır.

5) İthalatı yapılmak istenen atıklar gümrük işlemleri başlamadan önce sınır gümrüğünden bulunan Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüklerimizin uzman personellerince atığın uygunluk denetimi (belge kontrolü ve fiziki kontrol) yapılmaktadır. Uygun bulunmayan atıkların ithalatına izin verilmeyerek mahrece iade işlemleri başlatılmaktadır.

Ayrıca Bakanlığımız Denetim Dairesi ve Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüklerimizin rutin denetimleri ile geri dönüşüm tesisleri mer’ i mevzuat çerçevesinde denetlenmekte olup geri dönüşüm tesislerinin proses verimleri bakiye atık yönetim planları ve gerçekleşme raporları ile takip edilmekte olup, geri dönüşüm prosesinden çıkan bakiye atıklar geri kazanım amaçlı başka bir geri dönüşüm tesisine veya bertaraf için lisanslı tesislere gönderilmektedir.

7) Bilindiği üzere, tehlikesiz atık ithalatı işlemleri Ticaret Bakanlığı tarafından her yıl yayımlanan Çevrenin Korunması Yönünden Kontrol Altında Tutulan Atıkların İthalat Denetimi Tebliğine göre yürütülmektedir. Atık ithalatı, Bakanlığımızdan Çevre İzin ve Lisans Belgesi almış geri dönüşüm tesislerinden Atık İthalatçısı Kayıt Belgesi almaya hak kazanan geri kazanım tesisleri tarafından yapılabilmektedir. Mezkûr mevzuat kapsamında atık plastik haricinde geri dönüşüm yapılmak üzere metal hurda, atık kâğıt, atık cam, tekstil atıkları vb. atık çeşitleri de ithal edilip ekonomik değere haiz ürünler elde edilmektedir.

8) Ülkemize mevzuat kapsamında tehlikeli atık ithalatı yasaktır. İthal edilen plastik atıkların taşınması işlemi, Bakanlığımızca geliştirilmiş olan Atık Yönetim Uygulaması (ATYÖN) altında yer alan Mobil Atık Takip Sistemi (MoTAT) ile yani konum-zaman verisi üreten mobil cihaz takılı lisanslı taşıma araçları ile anlık olarak izlenmek ve kayıt alınmak suretiyle

gerçekleştirilmektedir. Söz konusu Uygulama ile taşınan atıkların yine aynı Uygulama altında yer alan Kütle Denge Sistemi (KDS) ile tesise kabul  sağlanmakta olup, söz konusu atığa dair gerçekleştirilen işleme faaliyetine ilişkin proses işlemleri MoTAT ile entegre çalışan KDS ile kayıt altına alınmaktadır. Böylece ithal edilen plastik atığın ülkeye girişinden işleninceye kadarki süreci sistem üzerinden kayıt altına alınmakta olup atıkların atık işleme tesisine güvenli şekilde ulaştırılması temin edilmektedir.

Ayrıca geri dönüşüm sonucu oluşan bakiye atıkların ise lisanslı bertaraf tesislerine gönderilmesi sağlanmakta ve geri dönüşüm tesislerinde yapılan denetimlerde kontrol edilmektedir.

10) 2872 sayılı Çevre Kanunu'nun 13. maddesinde hükme bağlandığı üzere, ülkemize tehlikeli atıkların ithalatı yasaktır.

11) Atık ithalatı geri dönüşüm amaçlı yapılmakta olup, yakma ve bertaraf amaçlı atık ithalatı yasaktır. Ayrıca Bakanlığımız tarafından yürütülen Sıfır Atık projesinin yaygınlaşması ile kaynağında ayrıştırılmış atıkların ve iç piyasa toplama oranlarının artmasıyla atık ithalatında dışa bağımlılığın azaltılması hedeflenmektedir.